

OD ISTE AUTORKE:

MANGO
TIGRASTIJA OD TIGRA
MACO, DA L' ME VOLIŠ
ALL INCLUSIVE
RAJSKA VRATA
ČUVARI KAZAČKE IVICE

Ljubica Arsić

četiri kiše

■ Laguna ■

Copyright © 2019, Ljubica Arsić
Copyright © ovog izdanja 2019, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

čtíri kíše

Sadržaj

Prašak za bubašvabe	9
Preoblačenje	26
O sole mio	40
Muževi	49
Sveska	58
Žuti sat	63
Stric	77
Sveska	85
Šamlica za osmatranje	88
Sami na plaži	101
Sveska	111
Galete	116
Devojčica iza rešetaka	125
Sveska	133
Rodendan	137
Zlatna svadba	143
Svečani ručak	155

Maska	169
Sveska	174
Čaj u Perlezu	178
Sveska	190
Noćno kupanje	193
Sveska	204
Bolnica	208
Nevreme s tramontanom	213
Golubarnik	227
Sveska	229
Krečenje crkve	232
Sveska	242
Lakiranje noktiju	244
Odlazak	248
Gospa od Milja	250
<i>O piscu</i>	257

Prašak za bubašvabe

Dobovanje kiše presekao je tup udarac, kao da je neko ispustio veliko parče drveta.

Pljusak je tako snažno zalivao prozore učionice da se nastavnik istorije, koji je inače veoma glasno govorio, povremeno nije čuo. Glasom je pokušavao da nadjača kišu. Guste kapi udarale su po simsu, snopovi vode su zasipali staklo potpuno zaklonivši pogled na sumračno školsko dvorište.

Milica je u školsku torbu upravo gurnula ogledalce i na njemu bubuljicu u korenu nosa. Na parčetu papira započe da piše poruku devojčici u prvoj klupi: Danas mi posle škole vrati onu svesku.

Kada je prošli put, kod ujne u gostima, preturala po tavanskoj sobici prepunoj starudija, pronašla je jednu svešku i ponela je sa sobom. Ujna o ovome ništa ne zna, a

možda neće ni saznati jer će Milica već za neki dan biti u prilici da svesku vrati tamo odakle ju je uzela. Na ceduljici je dopisala: Putujem sa mamom do ujne. Moram da je vratim da to niko ne primeti.

Izvirila je preko Šiškinovog ramena prema prvoj klupi pored prozora, gde je sama, bez svog para, sedela njena drugarica Senka, devojčica iz susedstva. Milica je upravo nameravala da joj preko Šiškina doturi ceduljicu kad se čuo tresak.

Sve se dešavalo po nekom unutrašnjem rasporedu koji ređa događaje onako kako oni moraju da se odvijaju.

U snenoj poslepodnevnoj čamotinji trećeg školskog časa, kojem su prethodili časovi fizičkog sa preskakanjem kozlića i dvostrukim premetom na švedskom sanduku, dosadnu kišu prizvala je iz stratosferskih visina nova nastavnica biologije sa samouvereno raširenim rukama – belim krilima golubice primorane da sleti, spremne da prigrli svu decu sveta zajedno sa pokislom, očerupanim drvećem i gomilicama opalog lišća pored staze.

„Deco draga, ja znam da đaci svojim nastavnicima nadevaju svakojaka imena i nadimke. Pa da se ne mučite, ja sam već smislila kako da me zovete.“

Njen profil je zobao po ramenu, onda se naglo, punim anfasom okrenula prema učenicima i preselila se iz svoje dimenzije u drugu vremensku zonu, onu u kojoj se nalazio ceo razred.

„Zovite me Lauuuuura.“

Laura, dakle?

Hladno su prihvatili njen predlog, sa ohološću što ne trpi savete niti uplitanje u maštovito izmišljanje nadimaka

koje nastavnicima dodeljuju đaci. Ti nadimci se pojavljuju iznenada i udaraju pravo u centar snagom meteora. Ona će da mi kaže kako da je zovem! I dalje zaokupljeni kišom, povremeno su virili kroz prozor iščekujući kada će pljusak proći, sa njim i dosadni časovi. Tavorili su u međuprostoru ispunjenom strujnim iglicama.

Rista se bavio rupom od šestara, koju je uporno opcrtao koncentričnim krugovima, crtica do crtice, ne bi li rupa na klupi dobila propeler i poletela nebu pod oblake, odnoseći nemili događaj sa časa francuskog. Madam je za vreme pismenog zadatka zahtevala da joj Mušicki, uveliko prošlost ne samo ovog razreda već i svih škola u državi, preda knjigu iz koje prepisuje, pa je Mušicki, kada je ova izgubila strpljenje i posegnula da je otme, brzinom lasice izvadio *skakavac* i zabio ga između njenog kažiprsta i srednjeg prsta. Niko je nije naročito sažaljevaao jer, ma koliko se sakrivala iza čuvenih citata izgovorenih sa kotrljajućim *r*, imperatorskih šimšira potkresanih u obliku pudli i broša ispod grla na spoju dva bubrežna dela bele kragne, ipak je iz nje provirivao njen lični *skakavac*, koji je umeo da ubada kao i solidan nož učenika Mušickog. Dve malešne Ajfelove kule klatile su se sa njenih ušnih resica. Posle nečijeg izgovorenog prezimena pitala bi, namestivši jedno od svojih najljupkijih lica:

„Da li je to možda strano prezime? Šta ti radi tata? Da ne stanuješ možda u onom kraju gde žive Cigani?“

Nasuprot časovima omražene Madam, Milica je volela časove nemačkog, koje je vodio student volonter, omiljen među đacima, jer je uprkos duhu lekcija koje je predavao dolazio na časove razbarušen, povremeno se češljajući

tako što je prste provlačio kroz kosu. Njen otac je nezadovoljno brundao o smislu časova koje vodi jedan student i besmislu učenja nemačkog, dok je majka podržavala Miličino učenje ovog jezika, podstaknuta ujinim bojažljivo izrečenim ali tvrdokornim stavom da će jednog dana svet ipak pripasti Nemcima.

Mirela je grickala zanoktice. Jasmina vrh olovke kojom je upisivala triole na notnom papiru. Dolazila je pravo iz muzičke škole sa velikom kutijom violončela. Često je kasnila na čas i, pošto bi ušla, pitala je dovoljno glasno da je svi čuju:

„Izvinite, nastavnice, da li smem da ovde ostavim svoje violončelo?“, na šta bi nastavnica rekla: „Naravno da smeš“, a ceo razred ju je gledao okamenjenim pogledom streljačkog voda, jer se pravila da je posebna i mimo svih, da joj, u stvari, niko ne treba.

Stajala je za vreme velikog odmora po strani, zagledana u neku knjigu, dok joj je veliki mastan pramen pepeljaste kose padao preko očiju. Povremeno bi zamišljeno sklopila korice da svi vide naslovnu stranu, malo pričekala i opet se udubljivala u čitanje.

„Jaco, šta to čitaš?“

„*Gorski venac*“, rekla bi značajno, ispravljajući naslov i nastavila da zuri u otvorenu stranicu.

Galetove bubuljice odolevale su vodenom rastvoru sode bikarbone i talka, kojim je redovno mazao lice. Predano ih je cedio proučavajući svoje delo na staklu prozora orošenog kapima kiše.

Zbunjenost s prethodnog časa matematike jenjavala je u pripremanju vlažnog sumraka. Katanjac ju je izazvao

pitanjem posle kojeg je nastavnica začutala nekoliko minuta. U nedostatku objašnjenja, Katanjac je preduzeo da unazad lista udžbenik istorije, tražeći u obrnutom postupku brzog, kosog čitanja alhemičarsko rešenje, kada se nasumično izabrane reči nekog teksta, kao poruke u *Knjizi promena*, pretvaraju u pravo otkriće. Matematika je ipak bila njegova teritorija, gde su ga skoro svi napustili, po kojoj je tumarao sasvim sam, lišen društva svojih vršnjaka.

„Nastavnice, da li smem nešto da pitam?“

Nastavnica je obazrivo klimnula glavom. Dobro je znala odakle vetar duva.

„Pitaj, Katanjac, što da ne pitaš.“

„Kad kažemo dva, uvek mislimo da nečeg ima na broju dva. Dve ruke, tri jabuke, ili pet prstiju, sedam jarića u bajci.“

„Da, sine, slušam te pažljivo“, rekla je pokroviteljski, ipak u pripravnom stavu da predupredi njegov nalet pameti, da je uhvati golim rukama i na vreme se spase.

„A da li negde postoje sami brojevi, bez tih dodataka?“

„Ne znam na šta misliš.“

„Da li negde postoje brojevi bez onog dodatka čiju količinu označavaju? Sam broj tri bez jabuka ili pet, ali bez prstiju? Mislim, da li oni postoje samostalno, bez onoga što određuju? Kad napišemo neki broj, mi smo ga obeležili znakom, ali da li negde postoji sam broj i kako on kao takav izgleda?“

Žagor u razredu, dobacivanja i smeh pokazali su koliko ih je takvo pitanje zateklo nespremnima.

„Štreber.“

„Pravi se pametan.“

„Ma pusti ga, pravi se budala.“

„Sigurno je već budala.“

Gala je grudvu zgužvane hartije uputio ka Katanjčevoj klupi, propratio je gađanje uzdahom. Ceo razred je podmuklo zastenjao *mhhh*, potuljeno i kroz nos, kao kada grčkom horu pred naletom sudbinske neumitnosti ponestane vazduha. Nastavnica se šakama oslonila na katedru, po odgovor je otišla blizu prozora, ni tamo ga nije bilo. Kako zamisliti svet brojeva iz kojeg preuzimamo njihova svojstva a da to ne bude neka velika tabla sa ispisanim ciframa? Sumnjičavo je gledala u kišu, kao da se odgovor možda nalazi u vodi koja pada s neba, u grozničavom nizaњу bezbrojnih kapi po šiblju, a zatim njihovom pretvaranju u bare, utamnele ispod neprebrojivog lišća. Izašla je iz učionice, zbog svoje visine zagledana u obližnje ragastove.

Kiša je padala i tokom celog časa istorije, obeležila je još jednu nedelju u novoj školskoj godini. Žbunje se stresalo, kiša ga je nemilosrdno bičevala. Nameravajući da prekrije sve ono prethodno, sakupljeno u nedavnom letu, voda je ponirala u dubinu prošlosti, dokle je dosegalo Miličino mlado pamćenje.

Njeni roditelji su obustavili međusobno durenje i prepirke, pripremali su se za selidbu. Milica će u novom stanu dobiti svoju sobu, ali će i mnogo toga izgubiti. Izbegavala je u prolaznim školama da se sa nekim prijatelji jer su njena drugarstva trajala samo do sledeće selidbe. Trebalo je da se opet rastane od poznatog puta do škole, da ostavi raskošnu ružinu živicu pored ograde sa šiljcima. Moraće, kao što je ujna u tavansku sobicu nagurala silesiju stvari, da smesti u sećanje svoje tek stečeno društvo i da u kutiju

sa uspomenama ubaci nekoliko sitnica, samo njih nekoliko za sve ove dane i časove, koji će s vremenom, navodno važni, bledeti i na kraju izgubiti svako značenje.

Bivši nastavnici, panoi u velikom đaćkom hodniku pretrpani crtežima kubistički naslikanih likova narodnih heroja, kolaži od kolačarske hartije, školska dvorišta, pusta i nesrećno prazna, čekali su da je isprate na put do drugog kraja grada. Sve to nacrtano na trošnom papiru, zgužvano i pokislo, biće bačeno u ugao nove učionice, spremno da potone u bunaru nepouzdanog sećanja. I još dublje, u bezdan, poput potopljenih amfora prekrivenih algama i avetinjskom travom iz koje bi povremeno šmugnula uplašena, bodljikava riba.

Pojavljivalo se i more, videla ga je kroz prozor učionice, isto onakvo kakvo se ukazivalo sa zida ispred crkve na ostrvu. Pitomo i sjajno, nežno i sveže, meko i privlačno, mamilo ju je da se brzo spusti skalinama do mola i skoči u prozirnozelenu vodu. Sve bi dala da je opet tamo, da roni do dna, posegne za kamenom ispod kojeg se, kad ga podigne, uskomeša plitki peščani mutljag, da kamen iznese na površinu, da se igra u toj vodi.

Polako je odmicala i ova kalendarska godina, završilo se letovanje na ostrvu nadomak velikog primorskog grada.

Prozor sa kojeg bi kasno noću, kad su roditelji već uveliko spavali, gledala more ostao je da visi negde na mesečini i da ubedljivije od celog neba priča o velikom prostranstvu. Njen kupaći kostim iz dva dela boje maline sa malim korpama za tek napupele grudi, oivičen crnim

paspulom i prilično izbledeo od sunca i soli, majka je sa drugim stvarima spakovala u kutiju za selidbu. Što se tiče tog gornjeg dela kupaćeg, tu je bilo još dosta praznog prostora. Nabubrele bradavice su svrbele i pomalo bolele, Milica ih je proučavala u ogledalu, čudeći se kako nema dana da se ne promene bar za milimetar. Sledili su ponovna selidba, upis u novu školu, privikavanje na nove nastavnike i upoznavanje sa novim razredom.

Majka je tih dana nerazgovetno šaputala, stalno se prelišavala da nešto u selidbi ne zaboravi. Dve kutije obeležila je upadljivim natpisom *Moje stvari* i stavila ih iza vrata. Otac je nespretnim šalama prikrivao koliko mu teško pada ponovno pakovanje, nerado prihvatajući krivicu zbog sudbine koja ih uporno povezuje sa nepoznatim, dalekim rođacima, nekom nomadskom družinom u dalekoj stepi, koja se, za razliku od njih, sigurno radovala kretanju i stalnom seljakanju. Posle selidbe uvek počinje nešto novo, drugačiji život.

Pripravan da održi kratko predavanje o selidbi koja se nikako ne može uporediti sa njegovim teškim životom bivšeg dečaka primoranog da služi kod opakog gazde, spremnog da bez griže savesti noću smesti svog malog slugu, još dete, na dušek koji je kuvarica, kad završi poslove oko sudova, prostirala nasred kuhinje – otac je sa nekog istaknutog mesta, odakle ga svako može videti, upozoravao na razmaženost i nemoć da se mnogobrojni mekušci odupru silama života.

Majka je u banci u kojoj je radila bila pri samom vrhu liste za dobijanje stanova, a upravo je sledilo novo bodovanje. Šefica je tvrdila da je sve već odlučeno, neka se

pripreme da uskoro uđu u novi stan. Očev pogled je poručio: Uvek sam se nadao, takoreći bio siguran da će ovome jednom doći kraj. Objavljivao je glasom spikera sa radija da će njihova sledeća seoba biti i poslednja, da će se najzad svi skrasiti i drugačije gledati na život.

Tog kasnog popodneva jesen se uzalud trudila da kišom ispljuska prozore učionice. Šiblje u školskom dvorištu, ukršteno poput helebardi neke dosadom umorene straže, nije dozvoljavalo kapima da slobodno padaju po staklu. Milica je po licu pesnika iz čitanke bezvoljno crtkala cvetiće nikle iz čamca usmerenog ka najlepšoj peščanoj plaži koju je ikad videla, pustoj uvali s druge strane ostrva. Leto je već uveliko bilo prošlo, jedino ga je ona još malo zadržavala, znajući da će uporne kiše zamutiti more i odneti onaj sunčani odblesak rasprostrt po modroj površini.

U sličnim danima razred je delovao kao mornari iz napuštene krstarice, potemkinovci koji su iz vidokruga uklonili svoje oružje, sveske, lenjire i pernice i pustili da ih bešumno nosi struja ka nepoznatim vodama. Iščekivanje školskog zvonceta delovalo je kao kraj tajanstvenog putovanja, izvan jave i sna iz kojeg su se povremeno trzali i, napipavši poznato okruženje, svesku ili pernicu, opet u njega uranjali.

Karnevalske družine švercera, uličnih poslastičara sa kornetima nanizanim i obešenim oko vrata poput zuba divljih životinja, tetkice sa preostalim krofnama skromno ispunjenim džemom od šipuraka i čajem serviranim u plitke plastične šolje, nastavnica biologije kao lovac na kitove koji je negde izgubio harpun, nekoliko zombija koji su, ne nameravajući da se vrate na čas, sneno lutali školskim

hodnicima, prethodno tražeći dozvolu da s časa odu do toaleta. Uporno su, poluspuštenih kapaka kao mesečari tragali za ve-ceom, samo da prođe još nekoliko minuta. Lepota seoba?! Znaci koji teše jer ukazuju na sreću pustolova, ali i na strah da će neki pozdravi biti možda poslednji.

Nastavnik istorije u flannelskoj kariranoj košulji, koju je nosio kako u nervoznim junskim vrućinama tako i u prijatnom oktobru, živahno je hodao između klupa zaustavljajući se pred geografskom kartom da na njoj pokaže kuda su krenuli Stari Sloveni. Mesnat mladež mrdao mu se tik ispod nozdrve, odmah pored šumarka dlaka nedostupnih žiletu. Takođe odeveni u karirane košulje, po uzoru na svog predvodnika koji ih je bodrio da obiđu još koji red duž đaćkih klupa, Sloveni su odlučili da preko učionice dođu do Karpata i smelo ih pređu, ma šta bilo. Kiša je pljuštala, voda u reci je narastala. Neprijatelj je, pritajen, čekao.

„Šta su tada uradili Stari Sloveni?“

Tišina je krckala poput suve korice hleba.

„Pitam vas: šta?“

Muk je potrajao dovoljno dugo kako bi dopustio olucima da se rastandrču. Nastavnikov pogled je likovao, podignut kažiprst je ukazivao da se niko nikad neće dosetiti o kakvim je posebnim dejstvima Starih Slovena tu bilo reći. Ovo drevno pleme je pronašlo rešenje kako da pređe preko nabujale reke. U trenutku rodila se ideja preživljavanja koju su zabeležile sve značajnije istorije sklone gotsko-germanskom viđenju stvari. Sloveni su sakupljali slamke pored obale, s njima zaranjali i, nevidljivi za neprijatelja, hodali kroz vodu dišući na to lukavo smišljeno pomagalo.

„Nemojte da se bečite! Stari Sloveni su pod vodom disali na slamke.“

Mali Šiškin čitao je ispod klupe strip, njega se nije ticala sudbina dalekih predaka slamkodihača. Ružici je par u klupi naglo pomerao svesku i gurao joj lakat ne bi li osujetio marljivo beleženje lekcije.

Milica je zurila kroz prozor prateći iza mokrog šiblja čamac sa kašljucavim „tomasom“, važnim amblemom prošlog leta, kako nestaje u jesenjoj pustari koju će zaposednuti Stari Sloveni, gonjeni da se poput njene porodice stalno seljakaju. Neverovatna slika! Prizor koji je sve ostavljao bez daha. Stari Sloveni, slični utvarama, polako hodaju po dnu reke koja će se uliti u more, a njihove duge sede kose i brade (jedinstvena odlika starog slovenskog naroda) lelujaju kroz vodu. Nova nastavnikova priča o tapiserijama koje su Slovenke od suvog bršljana ojačanog volujskim repovima tkale i njima ukrašavale svoje nastambe nije ostavila neki poseban utisak. Bližilo se vreme užine.

„Ej, Šiškin, ššššš, koliko još do kraja?“

Onda se začuo potmul tresak sa mesta gde je sedela Senka.

Odjednom je njena glava beživotno ležala na klupi. Na klupi se stvorila gomilica povračke, iz ugla usana cedila se penasta pljuvačka, ruke su visile skoro dodirujući pod. Tišina je bila nestvarna. Nastavnik se ukočio, nije smeo da priđe.

Kako je bio moguć toliki preobražaj za tako kratko vreme! Senka je na sebi imala omiljenu plavu haljinu sa koje bi skinula tanak džemper u istoj boji kad je u učionici postalo toplo, iste sandale sa malom štiklom, zlatnu šnalicu

sličnu boji njene kose postavljenu na nepotrebnom mestu, na jednom mirnom i zalizanom pramenu, ali je odjednom sve to postalo drukčije i neprepoznatljivo. Teško, mlitavo bledilo oteralo je sa obraza uobičajenu nežnu zarumenjenost, oko ušiju neuredno ištrickana kosa dopunjavala je tu turobnost. Podočnjaci su joj još više potamnili.

Neko od učenika doveo je tetkicu, obgrlila je Senku s leđa i zajedno sa nastavnikom, koji je obamrlu devojčicu uhvatio za noge, iznela u hodnik i položila na klupu sa koje su pomerili već serviranu užinu. Neko je pozvao Hitnu pomoć. Ljudi u belim mantilima brzo su je odneli na nosilima, kroz zamračen prozor bolnička kola su se udaljavala uz mahnito zavijanje sirene.

Kasnije su saznali od Senkinog brata Paška da je popila prašak za bubašvabe. Nameravala je da se ubije.

Da Senka tada nije pala licem na klupu, taj čas istorije i taj dan nestali bi kao mnogi drugi. Događaji, sati, tuđe reči, nepromišljena dobacivanja, sve bi upalo u tamni vilajet zaborava, a ono malo što bi ostalo da oličava prošlost, i ono bi se osušilo, isparilo kao mrtvo more, kao bara posle kiše.

U to vreme Milicu su počele da privlače knjige. Otac ju je uspavljivao bajkama, a kada je naučila sva slova, čitala ih je sama, uznemirena, uzbuđena, očarana, kao neko ko se primakao ivici hridi prekrivene travom ispod koje penušaju talasi. Voda se dole vrti u kovitlacu, klobuča i stenje a onaj ko treba da se održi na granici ta dva sveta vodi posebnu bitku, ni tamo ni ovamo.

Suvišno je reći da su bajke koje su joj se tada najviše sviđale slavile, fantastičnim ili stvarnim primerima, ljubav i lepotu, čije je oličenje bila njena majka. Da je umela

da slika i da je trebalo da ilustruje bajke, Milica bi uvek naslikala lik svoje majke u raskošnim haljinama kraljica. Pre početka, morala bi na paleti da nađe onaj potrebni ton njene kože i iscedi priličnu količinu crvene tempere, da je pomeša sa malo kestenjaste i dostojno oboji majčinu gustu, valovitu kosu, zatim da pronade boju tena kojim bi osvetlila lice do bledila iz kojeg su gledale njene oči.

Kao što dečaci zamišljaju ratnike i vitezove u sjajnim oklopima, kao da su svi rođena braća od istog oca, tako je Milica svetece, vile i kraljevine zamišljala veoma sličnim majci, a njihove najčešće zlatne kose smatrala neoprostivom piščevom greškom. Verovanje da ono što opisuju bajke zaista postoji i da će do rajskih vrtova stići samo ako krene kroz šiprag dvorišta, prođe nevidljiva kroz zid susednog gde je, ako bude dovoljno smela, čekaju ljudi, životinje, dvorac ukrašen raznobojnim staniolom koji je, pošto bi pojela čokoladnu bombonu, strpljivo ravnala i gladila – činilo ju je posebnom i manje stidljivom. Ružičasti krokodil, žena-pauk u plitkim, dlakavim čizmama, samuraj koji je mahaio lepezom od paunovog repa, sve je to tokom vremena počelo da polako bleđi i da se tanji kao mnogo puta opran i prosenjen veš, osušen na jakom podnevnom suncu.

Bajke je ubrzo zamenila Hajdi sa runolistom i riđim divokozama, zatim Ana Frank koja, krijući se u ratu od nacista, vodi dnevnik verujući da su njene beleške ugovor sa životom, sporazum sa Bogom, potvrda da joj se ništa ne može dogoditi.

Pao je mrak, svi su se razbežali. Devojčica Ana kreće u potragu, zaviruje po šumarku, u mrak sa potopljenim

drvećem. Zar za dana nije izgledao tako pitomo? Ulazi u napuštenu šupu sa zardalim alatkama i raskoljenim buretom, unutra su jedan preko drugog nabacani džakovi, neki puni prokljalog krompira, preko njih leži staro karirano ćebe, ispod izviruju nečije cipele, dve, ali nisu u paru, jer je jedna muška na šniranje, a druga mala, dečja. Ko vreba iz mraka? Kome treba jedna obična, sasvim obična devojčica?

Dnevnik nije ništa drugo do dopisivanje sa samim sobom. Odlučila je da, poput mnogih devojčica iz razreda, i sama počne da ga piše, izabravši svesku tvrdih korica sa nalepnicom na kojoj je označila svoje ime i naslov *Vežbe*, da zavara radoznale. Majka joj je često raspremala stvari u fioci, žaleći se da je prepuna nepotrebnih stvari i da nered smanjuje usredsređenost na suštinu, ali je istina bila da je u stvari želela da u njih zaviri i sazna nešto o svojoj ćerki. Posle Miličinog plakanja i ljutnje, majka je obećala da više neće preturati po fioci, ali nije održala obećanje. Milica je po otkinutoj dlaci koju je, kao znak pretresa, zalepila preko poklopca, otkrila da je majka ipak otvarala metalnu kutiju sa uspomenuama i ceduljicama, bioskopskim kartama i slikama filmskih glumaca.

Onaj njen meki i brižan glas:

„Milice, sine, imaš majku da joj ispričaš sve što te muči.“

A otac:

„Baš me je jednom moj gazda kod koga sam sa dvanaest godina služio zabrinuto upitao: Je li, dečko, šta čekaš, kad misliš da vodiš taj dnevnik?“

Dnevnik je sakrila u lažnom dnu dečje mašine za šivenje na kojoj je nekad štepala haljine za lutke. Svaki put

kad bi nešto zapisala, skidala je zavrtnje sa lažnog dna, u šupljinu stavljala dnevnik, opet bi ih šrafčigerom uvratala i mašinu vraćala na mesto. Radila je to dok su joj roditelji bili na poslu. Ubrzo joj je sve to dosadilo. Posle kratkog vremena shvatila je da je zanimljivije čitati ono što je neko drugi zapisao te je ubrzo odustala od dnevnika, ostavivši ga za neka bolja vremena u tajnom skrovištu, koje je obezbedila tako što je mašinu za šivenje stavila na vidno mesto.

Ono što je nadohvat ruke potpuno je nevidljivo.

Majci je ispričala šta se u školi dogodilo. Senkini podočnjaci, tragovi laka na izgrizenim noktima, njena dva prsta na klupi koja oblikuju jadac (sa ocem ga je često lomila i gubila u igri). Sandala joj je bila spala sa stopala, tetkica ju je stavila u veliki džep radnog mantila. Sve što bi možda moglo da objasni zašto jedna devojčica, koja treba da se raduje svemu i koju njena majka čeka da se vrati iz škole, više ne želi da živi.

„Uplašili smo se kad smo čuli udarac. Niko nije znao šta se tačno dešava“, saopštila je uznemireno.

„Deca samo nešto smisle da sekiraju svoje roditelje“, rekla je majka nadneta nad jednom presavijenom bluzom, koju je nameravala da spakuje u putnu torbu.

Otac je slušao s pola uva. Pakovao je tek kupljene cipele u kutiju koju je nameravao da pošalje direktoru fabrike obuće. Prošlo je nekoliko dana otkad ih je nosio, a na jednoj od njih se dopola odlepio đon.

„Dragi druže direktore“, prekidao je njihov razgovor čitanjem pisma. „S osobitim zadovoljstvom vam ustupam

ovaj par cipela napravljen u vašoj fabrici, koje sam nedavno kupio i nosio tek tri dana...”

Majka se potom vratila razvrstavanju stvari koje je planirala da ponese na put do ujne. Ujna i njen muž, koji su živeli u varošici pored reke, slavili su zlatnu svadbu pa im je majka, uz uporno prethodno nagovaranje svog muža, u jednom komisionu ipak kupila ploču sa ruskim romansama.

„A ako joj se ne bude svidelo?”

„Ujna, u stvari, ni ne zna zbog čega nešto ne voli.”

Odanost ujni spremnoj da savetima i samouverenošću objasni kako stvari inače treba da stoje, Miličina majka je pokazivala čestim posetama i poklonima. *Oči čornije, kak ljublju ja vas* pevala je samo za ujnu sa omota vremešna pevačica ogrnuta velikim trouglastim šalom sa ružama i dugim svilenim resama.

Pripremajući se za put, majka je odsutno premeštala stvari sa stolice na kauč, sa kauča na već pretrpanu fotelju. Gledala ih je kao da krišom sa njima razgovara, šuškala je kesama iz kojih je vadila i ponovo stavljala ratluk od ruže, kesicu sa kafom, nekoliko kanura belog konca za ručni rad, namenjenih ujninoj napasti da hekla bezbrojne stolnjake za ogroman trpezarijski sto.

„Ne znam kako će sve da nam stane u kariranu torbu. Drške su ojačane i mogu da izdrže veći teret, ali opet... Samo da nam se ne polomi gramofonska ploča.”

Pogledala je u omot sa pevačicom ogrnutom crvenim šalom.

„Bolje je da je nosimo u posebnom zembilu, da je stavimo pored sebe. Ili gore, na mrežicu iznad sedišta.”

Zatim je dodala:

„Šteta što ne možemo da putujemo kolima.“

Njihov stari spaček bio je kod mehaničara na generalnoj opravci, otac ga je pripremao za selidbu.

Ujutru su rano ustale i posle malog doručka požurile do stanice zajedno sa ocem koji je pošao da ih isprati. Milica je kroz prozor autobusa videla kako otac namešta kaiš sata koji je ispao iz gajke, zatim im je s perona ovlaš mahnuo presavijenim novinama. Nešto je pokušavao da im dovikne, neuspešno pokazivao nešto rukama.

Nisu ga razumele pa im je okrenuo leđa i žurno se udaljio.